

25 Cdo 2206/2003

U S N E S E N Í

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Petra Vojtka a soudkyň JUDr. Marty Škárové a JUDr. Olgy Puškinové v právní věci žalobce V. K., zastoupeného advokátem, proti žalované E., a. s., o zaplacení částky 103.280,- Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu ve Vsetíně – pobočka ve Valašském Meziříčí pod sp. zn. 15 C 89/99, o dovolání žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 19. února 2003, č. j. 57 Co 770/2002-104, takto:

I. Dovolání se odmítá.

II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů dovolacího řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Okresní soud ve Vsetíně – pobočka ve Valašském Meziříčí rozsudkem ze dne 15. 4. 2002, č. j. 15 C 89/99-81, zamítl žalobu na zaplacení částky 30.000,- Kč s příslušenstvím a částky 73.280,- Kč s příslušenstvím a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Rozhodl tak o žalobě na náhradu škody, která měla žalobci vzniknout v důsledku výpovědi smlouvy o dodávce tepla ze strany žalované, a to ve výši 73.284,- Kč, představující náklady žalobce na zřízení původní teplovodní přípojky (v ceně její zůstatkové hodnoty), která po vypovězení smlouvy již nemůže sloužit svému účelu, a ve výši 30.000,- Kč, odpovídající výdajům žalobce na pořízení nového zdroje tepla. Soud vyšel ze zjištění, že účastníci dne 12. 11. 1992 uzavřeli smlouvu č. 189/92, o dodávce a odběru tepelné energie, ve smyslu obchodního zákoníku, na základě které žalovaná dodávala žalobci teplou vodu do objektu obytného domu č. 1207 na ul. D. v R. s platností od 1. 5. 1992. Smlouva byla uzavřena na dobu neurčitou s výpovědní lhůtou stanovenou na šest měsíců a strany se zavázaly vyrovnat vzájemné nároky a škody vzniklé vypovězením smlouvy. Účastníci dále uzavřeli smlouvu o dodávce a odběru tepelné energie č. 245/93, ve smyslu obchodního zákoníku, jejímž předmětem je dodávka tepelné energie do uvedeného objektu s platností od 1. 1. 1994, výpovědní lhůta byla stanovena na šest měsíců a strany se zavázaly vyrovnat vzájemné nároky a škody vzniklé vypovězením smlouvy. Dodávka tepla byla zabezpečována zčásti též pomocí přípojky od sekundárního zdroje tepla, kterou žalobce na své náklady v roce 1974 vybudoval. Dne 2. 6. 1994 Město R. žalobci oznámilo, že dojde k ukončení provozu teplovodu, a dne 3. 8. 1994 žalovaná vypověděla smlouvu č. 245/93 ke dni 1. 9. 1994. Soud dospěl k závěru, že žalovaná sice porušila smluvní ujednání tím, že nedodržela dohodnutou šestiměsíční výpovědní lhůtu, avšak žalobce neprokázal, že by existovala příčinná souvislost mezi tímto porušením právní povinnosti a

mezi náklady, které musel vynaložit na zajištění nového zdroje tepla, ani že by existovala příčinná souvislost mezi porušením smluvní povinnosti žalované a úhradou nákladů vynaložených na původní vyřazenou teplovodní přípojku v ceně zůstatkové hodnoty, nebo že by došlo k porušení jiné právní povinnosti žalovanou, vedoucí ke vzniku škody žalobci. I pokud by totiž byla dodržena smluvená výpovědní doba, musel by si žalobce pořídit nový zdroj tepla a teplovodní přípojka by zůstala nevyužita. Z předložených dokladů kromě toho vyplývá, že některé z uvedených nákladů žalobce vynaložil ještě předtím, než se od Města R. dozvěděl o tom, že má dojít k ukončení dodávek tepla, a než mu byla vůbec předána výpověď. Navíc podle soudu žalobci vůbec škoda nevznikla, neboť zařízení, které zakoupil (shodně jako služby, které zaplatil), zvyšují hodnotu jeho nemovitosti a nemohou tedy představovat újmu. Stejně tak není možné dovodit, že by újmou žalobce byla zůstatková hodnota části teplovodního kanálu. Konečně soud dospěl k závěru, že i kdyby žalobci nějaká škoda vznikla v důsledku porušení šestiměsíční výpovědní lhůty, byl by nárok na její náhradu promlčen. Předmětná smlouva byla uzavřena „ve smyslu zákona č. 513/1991 Sb.“, aniž obsahuje výslovný projev vůle o volbě práva, tedy výslovné vyjádření o dohodě stran na tom, že jejich konkrétní závazkový vztah, který nespadá pod obchodní závazkové vztahy, se přesto bude řídit obchodním zákoníkem; samotný nadpis smlouvy tuto podmínku nesplňuje (rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 6. 2000, sp. zn. 33 Cdo 1962/98). Smlouva uzavřená mezi účastníky se tak řídí občanským zákoníkem a promlčecí lhůta je tedy v tomto případě dvouletá - žalobce uplatnil svůj nárok u soudu až 20. 1. 1997, když o případné škodě a škůdci se musel dozvědět z výpovědi smlouvy a v době vynaložení nákladů na nový zdroj tepla, tj. v roce 1994.

K odvolání žalobce Krajský soud v Ostravě rozsudkem ze dne 19. 2. 2003, č. j. 57 Co 770/2002-104, rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Odvolací soud vycházel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně a ztotožnil se s právním posouzením jak nároku žalobce podle ustanovení § 420 odst. 1 obč. zák., tak otázky promlčení podle § 100 odst. 1 a § 106 odst. 1 obč. zák. s tím, že oba nároky žalobce je třeba posuzovat podle občanského zákoníku. Souhlasil dále se závěry soudu prvního stupně ohledně nedostatku příčinné souvislosti mezi porušením právní povinnosti žalované a vynaložením nákladů žalobcem na nový zdroj tepla a teplé vody, jakož i vznikem újmy ve výši zůstatkové hodnoty vyřazené teplovodní přípojky vybudované v sedmdesátých letech žalobcem. Žalobci by totiž vznikly náklady na pořízení nového zdroje tepla a teplé vody, stejně tak jeho teplovodní přípojka v zůstatkové hodnotě by přestala být používána, i v případě, že by žalovaná dodržela lhůtu sjednanou účastníky pro případ vypovězení smlouvy. Z téhož důvodu neshledal odvolací soud opodstatněnost uplatněných nároků z titulu smluvního ujednání. Odvolací soud se dále nezabýval splněním ostatních předpokladů odpovědnosti za škodu podle ustanovení § 420 odst. 1 obč. zák., neboť jestliže v dané věci nebyl splněn jeden ze zákonných předpokladů, nebylo by možné nárok na

náhradu škody přiznat ani v případě, že by ostatní předpoklady splněny byly.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání, jehož přípustnost dovozuje z ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř., a které odůvodňuje podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o.s.ř. Namítá, že nárok na náhradu škody mu vznikl ze smluvního ujednání, neboť bod 4.4., smlouvy č. 245/93, kde je sjednáno, že smluvní strany si vyrovnají vzájemné nároky a škody vzniklé z vypovězení smlouvy, zavazuje smluvní strany k plnění v případě, že smlouvu jedna ze stran vypoví. Přitom bylo prokázáno, že žalovaná smlouvu vypověděla a navíc nedodržela výpovědní lhůtu. Nelze dovozovat, že by teplovodní přípojka v zůstatkové hodnotě přestala být používána i v případě, kdy by žalovaná výpovědní lhůtu dodržela. Právě pro tento případ ji zavazuje smluvní ujednání vyrovnat vzájemné nároky a škody vzniklé vypovězením smlouvy. Žalovaná navíc byla povinna řídit se při své činnosti platnými ustanoveními zákona č. 89/1987 Sb., č. 222/1994 Sb. a č. 458/2000 Sb., když náklady spojené s odpojením od rozvodného tepelného zařízení hradí ten, kdo změnu nebo odpojení od rozvodného zařízení požaduje. Podle dovolatele stávající vybudovaná přípojka měla sloužit svému účelu ještě celou řadu let, a to již bez dalších nákladů na straně žalobce. Vzhledem k tomu, že žalovaná dne 3. 8. 1994 vypověděla smlouvu č. 245/93, byl žalobce nucen (v důsledku jednání žalované) vynaložit dalších 30.000,- Kč, aniž by se cokoliv změnilo a zhodnotilo jeho nemovitost. Stávající teplovodní přípojka navíc tvořila hodnotu žalobcovy nemovitosti ve výši zůstatkové hodnoty 73.284,- Kč, přičemž byla naprosto funkční. Dodatečné zásahy do nemovitosti při vynucených změnách pak tuto nemovitost spíše znehodnotily. Odpovědnost za škodu dovolatel dovozuje z ustanovení § 420 a § 420a obč. zák., způsob jejího vyrovnání byl však dohodnut smluvně, proto lhůta k plnění vyrovnání ze vzájemných závazků a škod vychází z uvedené smlouvy a promlčecí lhůta je svou délkou podřízena závazkovému vztahu - u závazkového vztahu podle občanského zákoníku činí tři roky a podle obchodního zákoníku čtyři roky. O vzniku škody se ovšem žalobce dozvěděl až z dopisu ze dne 9. 3. 1995, svůj požadavek u soudu uplatnil již dne 20. 1. 1997, neuběhla tedy ani dvouletá promlčecí lhůta a povinnost škůdce uhradit způsobenou škodu nebyla promlčena. Správně měl být nárok žalobce posouzen jako závazkový právní vztah podle části osmé občanského zákoníku (§ 489 a násl.) a otázka porušení právní povinnosti, škody jako majetkové újmy i příčinné souvislosti mezi porušením povinnosti a škodou podle § 420 a § 420a obč. zák. Dovolatel navrhl, aby odvolací soud zrušil napadený rozsudek odvolacího soudu a vrátil mu věc k dalšímu řízení.

Žalovaná ve vyjádření uvedla, že ustanovení § 420a obč. zák. vymezuje škodu, která je způsobena provozní činností, přičemž taxativně vyjmenovává výčet provozních činností. Výpověď smlouvy podle žalované nelze spojovat s provozní činností a tedy ani posuzovat odpovědnost za

škodu podle § 420a obč. zák.; zákonné předpoklady odpovědnosti za žalobcem tvrzenou škodu byly oběma soudy správně posouzeny podle ustanovení § 420 odst. 1 obč. zák. Žalovaná navrhl, aby dovolací soud dovolání žalobce zamítl.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a o.s.ř.) po zjištění, že dovolání bylo proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu podáno ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o.s.ř. oprávněnou osobou - účastníkem řízení - a po přezkoumání věci ve smyslu ustanovení § 242 odst. 3 o.s.ř. dospěl k závěru, že dovolání směřuje proti rozhodnutí, proti němuž není tento mimořádný opravný prostředek přípustný.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o.s.ř.).

Podle § 237 odst. 1 o.s.ř. je dovolání přípustné proti rozsudku odvolacího soudu a proti usnesení odvolacího soudu, jimiž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé [písm. a)], jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozsudku (usnesení) proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil [písm. b)], jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle písmena b) a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam [písm. c)]. Podle odstavce 3 tohoto ustanovení rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem.

Žalobce dovoláním napadá rozsudek odvolacího soudu ve věci samé, jímž byl rozsudek soudu prvního stupně potvrzen, aniž předcházelo zrušující usnesení odvolacího soudu; přípustnost dovolání lze proto posuzovat pouze podle § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř. Dovolání může být podle tohoto ustanovení přípustné jen tehdy, jde-li o řešení právních otázek (jiné otázky, zejména posouzení správnosti nebo úplnosti skutkových zjištění, přípustnost dovolání neumožňují) a jde-li zároveň o právní otázku zásadního významu. Přípustnost dovolání není založena již tím, že dovolatel tvrdí, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam; přípustnost dovolání nastává tehdy, jestliže dovolací soud dospěje k závěru, že rozhodnutí odvolacího soudu po právní stránce zásadní význam skutečně má.

Odvolací soud posoudil nárok žalobce na náhradu škody způsobené vypovězením smlouvy o dodávce tepla žalovanou správně podle ustanovení § 420 obč. zák. Ustanovení § 420a obč. zák. o odpovědnosti za

škodu způsobenou provozní činností, které žalobce též zmiňuje v dovolání, na daný případ nedopadá, neboť i když při poskytování plnění podle uvedené smlouvy by mohlo jít ze strany žalované o provozní činnost, případné porušení povinnosti při vypovězení smlouvy, charakter provozní činnosti nemá.

Podle § 420 odst. 1 obč. zák. každý odpovídá za škodu, kterou způsobil porušením právní povinnosti. Podle § 420 odst. 3 obč. zák. odpovědnosti se zproští ten, kdo prokáže, že škodu nezavinil.

Obecná odpovědnost za škodu podle ustanovení § 420 obč. zák. je založena na současném splnění čtyř podmínek - 1. porušení právní povinnosti, 2. existence škody, 3. vztah příčinné souvislosti mezi porušením povinnosti a škodou a 4. zavinění. Porušením právní povinnosti je míněn objektivně vzniklý rozpor mezi tím, jak fyzická či právnická osoba skutečně jednala (případně opomenula jednat), a tím, jak jednat měla, aby dostala povinnosti ukládané jí právním předpisem či jinou právní skutečností, např. smlouvou. Protiprávní jednání musí být poškozeným prokázáno stejně jako vznik škody a příčinná souvislost (kauzální nexus) mezi porušením právní povinnosti jako příčinou a škodou a jejím rozsahem jako následkem těchto příčin.

Odvolací soud jako jeden z důvodů, proč bylo zamítavé rozhodnutí soudu prvního stupně potvrzeno, uvedl nedostatek příčinné souvislosti mezi nedodržením výpovědní lhůty a náklady, které žalobce vynaložil na opatření nového zdroje tepla, a hodnotou dříve vybudované teplovodní přípojky, která se v důsledku vypovězení smlouvy stala nepoužitelnou. Jestliže je příčinná souvislost v obecné rovině dána, pokud protiprávní úkon a vznik škody jsou ve vzájemném vztahu příčiny a následku, tedy že nebyť konkrétního protiprávního úkonu, ke škodě by nedošlo (přitom nemusí jít o příčinu jedinou, nýbrž stačí, jde-li o jednu z příčin, která se podílí na nepříznivém následku, o jehož odškodnění jde), je zřejmé, že tuto otázku posoudil odvolací soud v souladu s hmotným právem i ustálenou judikaturou, neboť správně dovodil, že jak náklady na vybudování nového zdroje tepla, tak tvrzená újma spočívající ve znehodnocení stávající přípojky, byly bezprostředně vyvolány už tou skutečností, že smlouva byla vypovězena, nikoliv okolností, že při tom nebyla dodržena výpovědní lhůta. Samotná výpověď smlouvy je pak právním úkonem dovoleným, nemá tedy charakter protiprávního jednání a ani tato podmínka obecné odpovědnosti žalované za škodu splněna není. Z pohledu aplikace ustanovení § 420 obč. zák. odvolacím soudem proto nelze jeho rozhodnutí považovat po právní stránce za zásadně významné a přípustnost dovolání podle § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř. není možno dovodit.

Za situace, kdy podmínky odpovědnosti za škodu nejsou splněny a tento závazkový vztah mezi účastníky nevznikl, je nadbytečné zabývat se tím,

zda byla odvolacím soudem správně posouzena otázka jeho promlčení (srov. rozsudek NS ČR ze dne 8. 12. 1997, sp. zn. 3 Cdon 1374/96, uveřejněný v časopise Soudní judikatura č. 2, ročník 1998, pod č. 17, případně rozsudek NS ČR ze dne 28. 5. 1998, sp. zn. 2 Cdon 119/97, uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod R 55/99).

Dovolatel dovozuje povinnost žalované k úhradě předmětných částek též z jejího závazku obsaženého v ujednání čl. 4.4 smlouvy č. 245/93, podle něž si strany „vyrovnají vzájemné nároky a škody vzniklé z vypovězení smlouvy“. Ani pro řešení této právní otázky nelze rozhodnutí odvolacího soudu přikládat zásadní právní význam, neboť závěr, že ujednání o povinnosti k náhradě škody nezakládá povinnost k plnění, nejsou-li podmínky odpovědnosti za škodu splněny, je rovněž v souladu s ustálenou judikaturou. Předmětným ujednáním žádný závazek žalované (dlužníka) poskytnout žalobci (věřiteli) plnění nevznikl.

Ze všech těchto důvodů nelze rozhodnutí odvolacího soudu ohledně dovoláním uplatněných právních otázek považovat po právní stránce za zásadně významné a nelze dovést přípustnost dovolání podle § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř. Dovolání žalobce tak směřuje proti rozhodnutí odvolacího soudu, proti němuž není tento mimořádný opravný prostředek přípustný; Nejvyšší soud ČR proto jeho dovolání podle ustanovení § 243b odst. 5 věty první a § 218 písm. c) o.s.ř. odmítl.

O náhradě nákladů dovolacího řízení bylo rozhodnuto podle § 243b odst. 5 věty první, § 224 odst. 1, § 151 odst. 1 a § 146 odst. 3 o.s.ř., neboť žalobce s ohledem na výsledek dovolacího řízení nemá na náhradu nákladů dovolacího řízení právo a žalované v tomto řízení žádné náklady nevznikly.

Proti tomuto usnesení není přípustný opravný prostředek.

V Brně dne 22. prosince 2004

JUDr. Petr V o j t e k, v. r.
předseda senátu